

הככל העובד העתונאי? — מבט שני

ביחסי העבודה, שבהן אין לדרוש מעובד כי ימשיך בעבודתו. עילת התפטרות שדינה כפיטורים מכוח סעיף 11(א) סיפא לחוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג-1963 (להלן: חוק פיצויי פיטורים).

אין חולק כי העתון שיחרר לעובדת את מלוא הכספים שעמדו לרשותה בקרן מקפת, ובהם גם תשלומים שהופרשו על חשבון פיצויי פיטורים.

עוד ובנוסף תבעה העובדת פדיון "שבתון", וכן כי בחישוב פיצויי הפיטורים להם היא זכאית לטענתה, תובא בחשבון אף "משכורת 13" ששולמה לה.

2. בית הדין האזורי בירושלים (השופטת ברק ונציג הציבור הדני; תב"ע שן/1000-3) קיבל את תביעת העובדת לפיצויי פיטורים משתי עלותיה, חייב את העתון בתשלום פיצויי פיטורים בשיעור של 180% וכן "פדיון שבתון", ודחה את התביעה לכלול בחישוב פיצויי הפיטורים את "משכורת 13".

העתון מערער על עצם החיוב בפיצויי פיטורים ובפדיון השבתון, בעוד העובדת, בעירעור שכנגד, מערערת על אי הכללתה של משכורת 13 בחישוב פיצויי הפיטורים, ועל "אמירת אגב" בספק הדין, על פיה הסכומים שקיבלה מקרן מקפת מכסים את מלוא פיצויי הפיטורים בשיעור של 100%, וכן על אי פסיקת הוצאות נאותות.

הזכאות לפיצויי פיטורים

3. בית הדין האזורי פירט באריכות את מעמדו של עתונאי בעתון בו הוא מועסק, בשונה מעובד במקום עבודה אחר, והתייחס לתחום התערבותו של המו"ל או המנכ"ל בנושא הכתבות המתפרסמות בעתון ובתוכנו, ובזכותו של עתונאי, שלא ניתן לו להביע את דעתו בעתון בחופשיות, להתפטר בדין מפורט. בית הדין הגיע למסקנה, כי על פי מסכת העובדות, זכאית העובדת לפיצויי פיטורים מכוח סעיף 11(א) סיפא לחוק פיצויי פיטורים, מאחר ובנסיבות שנוצרו בעתון לא היה מקום לדרוש ממנה להמשיך בעבודתה. גם בראש עילה זה סבר בית הדין כי מגיעים לעובדת פיצויי פיטורים בשיעור של 180% על פי המובטח לעובדים.

עוד ובנוסף קבע בית הדין האזורי כי התפטרותה של העובדת היתה התפטרות "אינדיבידואלית", שהתחייבותו של העתון לשלם פיצויי פיטורים בשיעור המוגדל חלה אף לגביה.

4. בערעור לפנינו טען העתון כי לא קמה למערערת הזכות להתפטר בדין מפורט מכוח הוראות חוק פיצויי פיטורים, מאחר ולא הוכח דבר המעיד שהוצרו צעדיה היא, כי השינוי במדיניות העתון חל לאחר שהיא ועמיתיה התפטרו ממנו, וכי אין דינו של עובד המתפטר מחמת נסיבות המתייחסות לעובדים אחרים כדין מי שנסיבות יחסי העבודה מצדיקות את התפטרותו הוא.

אשר לעילה השנייה — התחייבות ההנהלה, טוען העתון כי זאת לא כוונה להתפטרות "קיבוצית" או "המונית", אלא אך ורק למקרים אינדיבידואליים, וכי התחייבות זו בוטלה טרם התפטרות

בגליון 14 של "קשר" מנובמבר 1993 הבאנו במלואו את פסק דינה של השופטת אלישבע ברק, בבית הדין האזורי לעבודה בירושלים, בתביעתה של ג'ואנה יחיאל נגד חברת "פלשתיין פוסט", המו"ל של העתון "ג'רוזלם פוסט", ביחס להפסקת עבודתה.

השופטת ברק קיבלה את טיעוני ג'ואנה יחיאל, ותוך כדי כך השיבה בשלילה על השאלה העקרונית: **הככל העובד העתונאי?**

חברת "פלשתיין פוסט" עירערה לבית הדין הארצי לעבודה ובאוקטובר האחרון פסק בית הדין הארצי לעבודה, בראשות הנשיא מנחם גולדברג שהעובד העתונאי הוא ככל העובדים האחרים. פסק דין זה מובא להלן בשלמותו.

פלשתיין פוסט בע"מ

המערערת

ג'ואנה יחיאל

המשיבה

לפני: הנשיא (גולדברג), סגן הנשיא (אדלר), השופט אליאסוף, נציג עובדים (שמר), נציג מעבידים (חכם)

בשם המערערת: עו"ד י. ארנון
בשם המשיבה: עו"ד א. שפאר אריה כרמלי

פסק דין

הנשיא (גולדברג)

1. המשיבה (להלן: העובדת) הועסקה על ידי המערערת (להלן: העתון) כעתונאית מיום 9.11.1970 ועד יום 4.1.1990, דהיינו קרוב ל-20 שנה. העובדת התפטרה מעבודתה (ובשלב זה אין חולק כי אכן התפטרה) בו זמנית עם עוד כ-30 עובדים, ותבעה פיצויי פיטורים מוגדלים מהעתון, בשתי עילות — האחת, הסכמת העתון לשלם פיצויי פיטורים מוגדלים בשיעור של 180% לכל עובד אשר יפטר או יתפטר מעבודתו, והשנייה, היווצרותן של נסיבות

זה מול זה. האיור של זאב
שליווה את פסק הדין הראשון, משנת 1993

עד כאן עיקר טענות הצדדים בסוגיית הזכאות לפיצויי פיטורים בכלל, ולפיצויי פיטורים מוגדלים בפרט.
6. האם, בעת התפטרות העובדת, עמדה בתוקפה התחייבות העתון לשלם לעובד אשר יפוש מעבודתו מרצונו, פיצויי פיטורים מוגדלים בשיעור של 180%?
א. בית הדין האזורי קבע, כממצא עובדתי, כי אכן ההתחייבות האמורה ניתנה לגבי כלל העובדים, ולא בוטלה לפני התפטרות העובדת.
קביעה זו מעוגנת היטב בחומר הראיות (ראה בייחוד הודעת

העובדת. עוד טוען העתון בסוגיה זו, כי הוכח שהיו חריגים על פיהם לא קיבלו עובדים מתפטרים פיצויי פיטורים מוגדלים, ודי בכך כדי לשלול מהעובדת את הפיצויים המוגדלים.
5. בטיעוניה בערעור לפנינו, שמה העובדת את הדגש על זכאותה לפיצויי פיטורים בכלל, ולפיצויי פיטורים מוגדלים בפרט, בהתחייבות ההנהלה אשר היתה תקפה לטענתה, שעה שהתפטרה מעבודתה. כן תומכת העובדת בגישתו של בית הדין האזורי, על פיה "שינוי קו" של עתון אחרי תקופה כה ארוכה, מצדיק תשלום פיצויי פיטורים לעובד הפורש עקב השינוי מעבודתו.

"משכורת 13" כרכיב לפיצוי פיטורים

9. א. בית הדין האזורי קבע, בהסתמך על פסיקתו של בית דין זה, כי אין לכלול משכורת זו כרכיב בחישוב פיצוי פיטורים.

ב. העובדת טוענת כי משכורת 13, אף כי היא משתלמת לשיעור פיצויים בשנה, היא חלק מ"שכר היסוד", ולכן דינה להכלל בחישוב פיצויי הפיטורים. העתון תומך באמור בסוגיה זו בפסק דינו של בית הדין האזורי.

ג. חוק פיצויי פיטורים קבע כי לא כל השכר יובא בחשבון בחישוב פיצויי פיטורים, אלא אך רכיבים ממנו, שיקבעו בתקנות (סעי' 13 לחוק). הרכיבים נקבעו בתקנות פיצויי פיטורים (חישוב הפיצויים והתפטרות שרואים אותה כפיטורים), התשכ"ד-1964. בתקנה 1 לתקנות האמורות נקבעו הרכיבים שיוכאו בחשבון שכר העבודה ובהם, לענייננו, שכר יסוד.

בית דין זה פסק וחזר ופסק כי השם אשר בו ייקרא תשלום מסויים אינו קובע, ויש לשקול עניינית את מהותו (השווה דב"ע לה/100-3 נעלי שיינמן בע"מ — שם טוב פד"ע ז' 408).

השאלה אם "משכורת 13" היא חלק משכר היסוד שיש להביאו בחשבון כתשלום פיצויי פיטורים נדונה והוכרעה על ידי בית דין זה:

העובדה ש"משכורת 13" משתלמת אחת לשנה, ולא חלק יחסי ממנה כדי חודש בחודשו, והעובדה, "כי זוהי משכורת נוספת לכל שנת עבודה, ולא תוספת משכורת לכל חודש" אינה צריכה לשקול לענייננו. יכול ושכרו של עובד ישלם כולו על בסיס של שנה (ראה הגדרת "עובד במשכורת" בסעיף 12 לחוק פיצויי פיטורים), וברור שעובדה זו לא תגרע מכך ששיעור הפיצויים אשר ישלמו לעובד יהיה "שכר חודש אחד לכל שנת עבודה", היינו החלק השנים עשר מהשכר השנתי, כפול מספר שנות העבודה. (דב"ע לב/21-3 מרגלית — בנק איגוד לישראל בע"מ פד"ע ד' 7, 10).

מסקנתו של בית הדין בפרשת בנק איגוד היא כי התשובה לשאלה מצויה בסעיף 12 לחוק, הקובע כי בעובד במשכורת, שיעור הפיצויים הוא "שכר חודש אחד לכל שנת עבודה". המרכיבים של שכר העבודה הכולל נקבעו כאמור בתקנות, ושעה שמשכורת 13, שהיא אמנם "מרכיב של שכר העבודה הכולל", לא באה במניין הרכיבים שנמנו בתקנה 1 לתקנות האמורות, מביאה למסקנה שאין להביאה בחשבון לפיצויי פיטורים. (שם, בעמ' 11).

ד. פסק הדין בעניין בנק איגוד ניתן בשנת 1972 והנהוג לשלם לעובדים בסקטורים שונים משכורת 13 הלך והתרחב מני אז. גם העובדה שמתקוק המשנה לא מצא לנכון להוסיף לתקנה 1 את משכורת 13 כרכיב בחישוב פיצויי הפיטורים יכולה להעיד כי כוונת מחוקק המשנה היתה מלכתחילה, ונשארה עד היום, כי אין להביאה בחשבון לעניין חישובם של פיצויי הפיטורים. ה. ערעור העובדת בעניין הכללת משכורת 13 בחישוב פיצויי הפיטורים נדחה בזאת.

הביטול מיום 6.5.1990, ז.א. כחמישה חודשים לאחר התפטרות העובדת, זאת בנוסף לעדויות שמהן עולה ברורות כי אכן כך היה).

ב. טענת העתון על פיה בוטלה התחייבות זו על ידי ההנהלה, קודם להתפטרות העובדת, אין לה נפקות בענייננו. החלטה פנימית שלא הובאה לידיעת העובדים, אינה יכולה לפעול לרעתם, ולו מן הטעם שהם פעלו מתוך הנחה שההתחייבות לזכות עודפת עומדת בתוקפה (השווה ל"דב"ע מה/2-10, אלטשולר — הרשות לניירות ערך, פד"ע יח, 85).

ג. בבית הדין האזורי הוכח, כי היו מקרים בודדים שבהם לא שולמו לעובדים מתפטרים פיצויי פיטורים בשיעור של 180% (אלא של 100% בלבד). מיוצאים מן הכלל אלו אין ללמוד לענייננו דבר, משהוכח שהרוכ המכריע של הפורשים מעבודתם בעתון, בתקופה בה היתה ההודעה בתוקפה, זכו ליהנות ממנה. עוד נוסף כי העובדה שהעתון לא שילם לאותם עובדים את הפיצויים המוגדלים בנסיבות שנוצרו לגביהם, אינה מוכיחה שלא היו זכאים לתשלום זה.

7. האם ההתחייבות של העתון תופסת גם שעה שמספר רב של עתונאים מתפטרים בו זמנית?

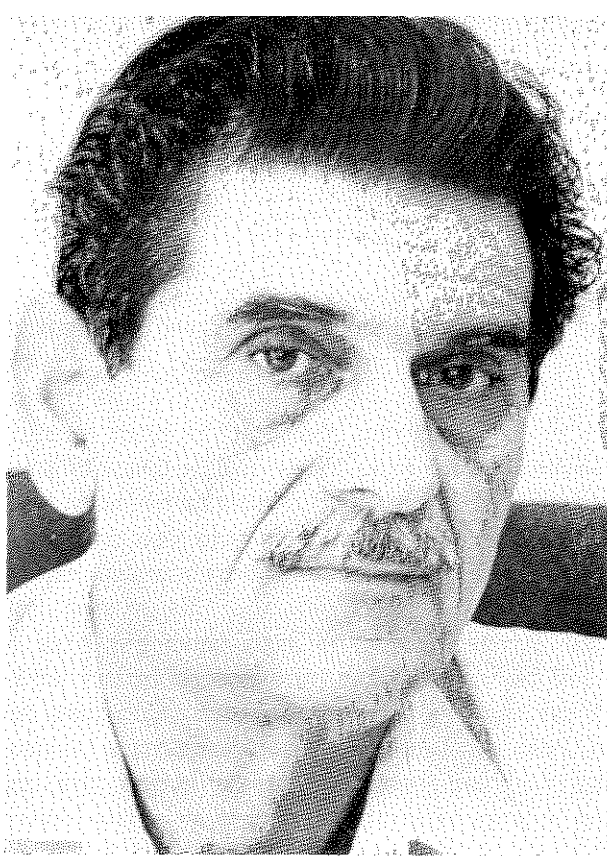
א. יו"ר מועצת המנהלים של העתון, מר יהודה לוי, העיד כי העתון היה מעוניין להנהיג צימצומים בכוח האדם כדי להביא לפרישתם של מספר רב ככל האפשר של עובדים, ועתונאים בכללם. מטעם זה הציע העתון פיצויי פרישה מוגדלים. העתון אף לא שמר לעצמו את הזכות למנוע את פרישתם, בתנאים העודפים, של עובדי מפתח, אשר פרישתם היתה עלולה לשבש את הוצאתו.

ב. בית הדין האזורי קבע כי אין לראות בהתפטרותם של קבוצת העתונאים, והעובדת בכללם, התפטרות קיבוצית, או אקט קיבוצי.

ג. "התפטרות הינה אקט של העובד כפרט במסגרת היחסים החוזיים האינדיבידואליים שבינו לבין מעבידו המעיד על כוונתו הוא, כוונה חד משמעית, להביא אותו חוזה לידי גמר" (דב"ע לז/4-4 ההסתדרות הכללית — אלקו בע"מ פד"ע ת' 57, 73). משפט העבודה אינו מכיר מושג של "התפטרות קיבוצית", "אבל אין זה מונע התפטרות בעת ובעונה אחת של מספר עובדים, או אפילו כל העובדים במחלקה או במפעל. התפטרות יכולה להיות על-ידי הגשת מכתבי התפטרות נפרדים או שמספר עובדים יחתמו על מסמך אחד — ואין הבדל בין השניים" (בג"צ 566/76 אלקו בע"מ נ' בית הדין הארצי לעבודה פד לא(2) 197, 202, מול האות ג').

ד. העולה מהאמור הוא כי אין נפקא מינא אם במועד שבו התפטרה העובדת התפטרו עובדים נוספים, או שהיא היתה היחידה שהתפטרה באותו מועד או סמוך לו.

8. לאור כל האמור, העובדת היתה זכאית להתפטר מעבודתה בעתון מכל סיבה שהיא, ואף ללא סיבה, ולקבל עם התפטרותה פיצויי פיטורים מוגדלים בשיעור של 180%, וזאת על פי הנהוג בעתון על פי התחייבות המעביד, נוהג שהיה בתוקף ביום התפטרותה.

המר"ל – יהודה לוי
התובעת – העתונאית ג'אנה יחיאל

האם הסכומים בקרן "מקפת" מכסים פיצויי פיטורים "רגילים"

10. א. טענה נוספת לעובדת היא כי לא היה מקום לציין בפסק הדין שבערעור שסכום פיצויי הפיצויים ששולם לעובדת, באמצעות קרן מקפת, או שעומד לזכותה בקרן, מהווה 100% מפיצויי הפיטורים.

ב. מחומר הראיות לא ניתן ללמוד אם אכן הסכום ששולם לעובדת מכסה את מלוא סכום פיצויי פיטורים אם לאו, אף כי מכתב התביעה עולה כי היא מכסה רק חלק ממנו. כמו כן לא הוצג בבית הדין הסכם קיבוצי החל על העובדת, ממנו ניתן ללמוד כי ההפרשות לקרן מקפת באות במקום פיצויי פיטורים. בהסכם הקיבוצי שבין איגוד העתוננים היומיים בישראל לבין האיגוד הארצי של עתונאי ישראל (וינטרוב – פסטרוק, "הסכמים קיבוציים", 13.6), אין כל התייחסות לחובת ביטוח עתונאים בקרן פנסיה זו או אחרת.

לאור האמור, אנו מקבלים את ערעור העובדת בעניין זה וקובעים כי פיצויי הפיטורים המגיעים לעובדת יחושבו על פי 180% ממשכורתה האחרונה, ומסכום זה ינוכה הסכום אותו קיבלה מקרן "מקפת" או העומד לזכותה שם, על חשבון פיצויי פיטורים, כערכו ביום סיומם של יחסי עובד-מעביד.

הסכום שיתקבל ישא הפרשי הצמדה וריבית מיום הפסקת העבודה ועד ליום התשלום בפועל, וזאת במידה והסכומים לא שולמו עדיין לעובדת מכוח פסק דינו של בית הדין האזורי.

זכאות ל"פדיון שבתון" או "חופשה מיוחדת"

11. א. טענת העובדת, כפי שבאה לידי ביטוי בתצהירה, ששימש כעדות ראשית, היא:

21. באותה עת הגיעה לי, בהתאם לנוהג קבוע בעתון, חופשה נוספת של שלושה חודשים בתשלום מלא, אשר העתון נהג לתת לעובדי המערכת בנין כל 5 שנות שירות. בקשתי ממר פרנקל לצאת לחופשה הנרונה, אך הוא ביקש שלא אקח אותה באותו זמן לאור התהפוכות העתון. הסכמתי לרשות את חופשתי בהתאם לבקשתו

י"ר מועצת המנהלים של העתון, העד לוי, התייחס לגירסה זו בתצהירו הנגדי באומרו:

15. כל עתונאי במערכת זכאי ל-3 חודשי שבתון בתשלום אחת ל-5 שנים.

הזכות לשבתון אינה נצברת ואינה ניתנת להמרה. למיטב ידיעתי מעולם לא קיבל עובד פורש תשלום עבור שבתון או חלקו שלא נוצל.

לא נטען, וכמובן לא הוכח, כי מי מעובדי העתון קיבל בעבר "פדיון" של אותה זכות לשבתון או ל"חופשה מיוחדת" (עדות יו"ר מועצת המנהלים, העד לוי, כי הזכות אינה נצברת, לא נסתרה).
ב. בית הדין האזורי בפסק דינו לא התייחס כלל לשאלה אם

הזכאות ל"שבתון" שהיה נהוג בעתון ניתנת לפדיון אם לאו. בית הדין קיבל את התביעה בקובעו:

הטענה שהיה על התובעת לצאת לשבתון תוך תקופת העבודה, לוקה לכן בחוסר תום לב. על הנתבעת היה להעריך את ויתורה של התובעת לצאת לשבתון. על כן היא זכאית לפדיון שכר השבתון.

בערעור טען העתון כי מדובר בזכות נילוית שאינה ניתנת לפדיון, והסתמך על פסיקתו של בית דין זה.

העובדת טענה כי ה"שבתון" שהוענק לעובדי העתון, אין לו דבר עם ה"שבתון" הנהוג לגבי הסגל האקדמאי באוניברסיטה או עובדים אקדמאים אחרים, וכי יש לפדותו כאילו היה חופשה שנתית. עוד הדגישה העובדת, כי דחיית יציאתה ל"שבתון", היתה לפי בקשת העורך דאז, ולכן מגווע העתון לטעון לאי זכאותה, מאחר והוא זה שסיכל את אפשרות מימוש השבתון בפועל.

ג. כאן המקום לציין כי על פי ההסכם הקיבוצי הכללי לעתונאים זכאי עתונאי לשבתון, בתנאים שנקבעו בסעיף 24 להסכם, אשר זה לשונו:

24. א. שנת שבתון ללא תשלום תינתן לכתיבת ספר או ללימודים אחת ל-6 שנות עבודה בעתון במידה וצרכי המערכת יאפשרו זאת. ההערכה היא בידי העורך או הנהלת המערכת, בהתייעצות עם ועד עובדי המערכת.

ב. עתונאי זכאי אחת ל-8 שנות עבודה — תוך תיאום והסכמה עם הנהלת העתון — לחצי שנת שבתון עד שנה, כחופשה ללא תשלום, ובתנאי שלא ניצל זכותו על פי סעיף א' לעיל. (ההדגשות הוספו).

הצדדים לא התייחסו כלל להוראה זו, כנראה מן הטעם, שבעתון היה נהוג הסדר שונה.

ד. ה"שבתון" שניתן לעובדי העתון נמנה על הזכויות הנלוות, ובתור שכזה, הוא כלל אינו ניתן לפדיון. על זכויות נלוות נאמר:

6. זכות נלווית במערכת זכויות העובד כלפי מעבידו, ניתן להגדיר כזכות לכסף או לשווה כסף, כך שהיא משתקפת ביציאות העבודה — labour cost, אשר לעובד ממעבידו, במישרין או בעקיפין, הקשורה בעבודתו, אך אינה בגדר שכר עבודה כמובן הצר של המלה, היינו — תמורה בעד עבודה שנעשתה. תרצה תאמר, כי זכות נלווית היא בגדר 'הגמולים נוספים, יהיו אשר יהיו, המשתלמים במישרין או בעקיפין, במזומן או בעין, על ידי המעביד לעובד, והבאים מהיות העובד מועבד', במשמעות של הדיבור — any additional emoluments באמנת העבודה הבין לאומית בדבר שכר שווה משנת 1951.

המושג זכויות נלוות כולל מיגוון של טובות הנאה שלהן זכאי העובד, בנוסף לשכר עבודה במשמעות הצרה של המושג, והן "חופשות" למיניהן, תגמולי פרישה ופיצויים עקב סיום יחסי עובד-מעביד, משכורת, 13, מענקי חגים, "הטבות בעין" — כגון ארוחות במקום העבודה, דמי הבראה, ביגוד, כיסוי הוצאות השתלמות, כיסוי הוצאות לרכישת ספרות מקצועית, השתתפות בשכר לימוד של ילדי העובד וכיוצא באלה.

המשותף לכל אלה הוא שהם באים למטרה מסוימת, או מטעם מסוים, שאין הם קשורים ישירות בעצם ביצוע העבודה, אלא רק "נלווים" לה. בכך ההבדל בין "חופשת שכר" כגון חופשת יוקר, חופשת מקצועית, חופשת חתונה וכיוצא באלה, לבין זכויות נלוות, שכנגדן אין המעביד מקבל תמורה ישירה בייצור או בשירות.

10. כל תשלום שאינו נלווה למימוש הזכות עצמה, אינו אלא "פדיון" הזכות. אותו "פדיון" אינו הכללי, והוא בא רק מכוח הוראה שבחוק (סעיף 13 לחוק חופשה שנתית), או מכוח הוראה מפורשת במקור הזכות החוזית. הגורס אחרת יביא דברים לאבסורד: "יפדו" חופשת מחלה שלא חלו, ארוחות במפעל שלא אכלו, ביגוד שלא קנו, העדרויות מהעבודה בשל אבל במשפחה — שלא נעדרו (סעיף 15 לחוקת העבודה 1974) וכיוצא באלה זכויות נלוות שעובד לא מימשן, אך דורש תשלום כאילו מימש אותן.

11. זאת ואף זאת: מעצם העובדה שהמדובר הוא ב"חופשה" עולה, כי אין זאת אלא זכות הקיימת לפרק הזמן שבו מתקיימים יחסי עובד-מעביד. מי שאינו יותר עובד אצל פלוני, אינו זקוק כלל ל"חופשה" מהעבודה. ממטרתה של חופשת-שבתון גם עולה, כי אותה חופשה היא מאותן זכויות נלוות שלעובד עניין לקבלן ולמעביד עניין לחיות, ואין למעביד עניין בחופשת שבתון למי שאינו נמנה יותר עם הסגל. (ההדגשות כולן במקור). (דב"ע לז/131-3 ד"ר פאולינה קלר — האוניברסיטה העברית פד"ע ט 305, 312).

דברים ברור זה נאמרו אף בדב"ע מו/89-3 מדינת ישראל — שריירמן פד"ע יט' 251, 255:

17. לטענת הגב' שריירמן כי השבתון היא "זכות נלווית", ואין להעלות על הדעת שהעובד יאבדה אם יפטר מעבודתו, הרי שכל זכות נלווית היא חלק מתנאי העבודה. היא שרירה וקיימת כל עוד נמשכים יחסי עובד-מעביד, וחדלה עם הפסקתם. מקום שרצה המזוקק, או רצו הצדדים, לאפשר "פדיון" לאותה זכות — קבעו כך מפורשות (סעיף 13 לחוק חופשה שנתית, התשי"א-1951, ובתקש"ר) — פיצוי על אי ניצול ימי מחלה מכוח הסכמים קיבוציים מחייבים). בכל מקרה אחר, משלא נקבעה זכות זאת מפורשות — חזקה שאינה קיימת.

בעתירה שהוגשה בעניין זה, ואשר נדחתה, אומר בית המשפט העליון:

מבחינה מהותה המשפטית, זכות השבתון במתכונת החלה במקרה דנן היא זכות חוזית נלווית של העובד, הקמה עם תחילתם של יחסי עובד ומעביד, והנמשכת כל עוד יחסי אלה שרירים וקיימים. לפי מהותו ואופיו, משרת השבתון הן את מטרותיו המקצועיות של העובד והן את אלו של המעביד: יש בו כדי להביא לקידומו המקצועי של העובד, ויש בו גם כדי להעניק תועלת למקום העבודה. המטרה הכפולה האמורה משליכה על משך תקופה ועל דרכי הפעלתה של זכות השבתון. כאשר החוקר פוסק ממילא להיות עובד, רשאי המעביד שלא לאשר שבתון, שהרי לא יוכל להפיק מכך תועלת כלשהי. זאת ועוד, השבתון משמעותו היעדרות מן העבודה בשכר לשם עזיבת מחקר או השתלמות. היעדרות

If you can't come to town, please telephone 4607... CARL MARX... JERUSALEM... SUNDAY, MAY 14 1948

THE PALESTINE POST

THE SUBSCRIPTION ESTABLISHMENT... THE PALESTINE POST... JERUSALEM, ISRAEL

STATE OF ISRAEL IS BORN

The first independent Jewish State in 19 centuries was born in Tel Aviv as the British Mandate over Palestine came to an end at midnight on Friday, and it was immediately subjected to the test of fire. As "Medinat Yisrael" (State of Israel) was proclaimed, the battle for Jerusalem raged, with most of the city falling to the Jews. At the

same time, President Truman announced that the United States would accord recognition to the new State. A few hours later, Palestine was invaded by Moslem armies from the south, east and north, and Tel Aviv was raided from the air. On Friday the United Nations Special Assembly adjourned after adopting a resolution to appoint a mediator but without taking any action on the Partition Resolution of November 29.

Yesterday the battle for the Jerusalem-Tel Aviv road was still under way, and two Arab villages were taken. In the north, Acre town was captured, and the Jewish Army re-established its positions in Western Galilee.

Most Crowded Hours in Palestine's History

Between Thursday night and this morning Palestine was thronged when by all standards must be among the most crowded hours in its history. For the Jewish population there was the anguish over the fate of the few hundred Hagahah men and women in the Kfar Etzion bloc of settlements near Hebron. They were ordered to a fully equipped superior foreign force especially in need of a victory was a foregone conclusion. What could not be known, with no communications since Thursday morning, was whether and to what extent the Red Cross and the Swiss Consulate would secure civilized conditions for prisoners and wounded, and proper respect for the dead. Doubts on some of those anxious questions have now been resolved.

On Friday afternoon, from Tel Aviv, came the expected word of the announcement of the Jewish State, used in official language at the "Medinat Yisrael" - State of Israel, with the signing in the East Council of Government in the proclamation of the State was made at midnight, coinciding with the setting from Hebron of Britain's last High Commissioner. Within the hour President Truman had announced in Washington that the Government of the United States had decided to give full recognition to the Jewish State. The Assembly of the United Nations, meeting since the middle of April for "fourth" week of the Palestine problem was then left by its own decision, to verify the Two-State decision of the November last year, as leaders with meeting convened to the Assembly adjourned with the intention to appoint a mediator between the Jews and Arabs, to compare with the Security Council of the United Nations in Jerusalem.

Ben-Zion's arrival in Jerusalem and his first steps to recognize the Jewish State, wherever else did or did not. As a result of Washington's stand and the Eastern Bloc's stand, some countries are expected to amend their recognition to the Jewish State. The Arab League has also been notified. Two of its members, Iraq and Sudan, have also been notified. The Arab League has also been notified. The Arab League has also been notified.

On Friday morning, the Truce Commission met at the French Consulate and within an hour Arab representatives in conflict with them. Jewish Agency delegations agreed that the "case file" would be forwarded in Jerusalem in a few days. Arab representatives did not attend, they said, because of the firing in Jaffa's Way, and a two-hour respite was arranged from 3 to 7 in the evening. Whether they agreed or not, because academic as by that time the battle for Jerusalem had been renewed.

To Jerusalem's tension was added the aggression of secret police in failing in most parts of the State, as nearly all of the Electric Corporation lines had been shut down. This meant, on top of the other hardships to a fuelless city, no broadcast news yesterday, when there was no newspaper. The new Emergency Commission was also in session, but that was not the case.

A black-out had been ordered for the whole of Jewish Palestine. Tel Aviv had been blacked out on Friday. At the same time, the air was filled with reports of two Egyptian columns on the move from the south towards Gaza and Beer Sheva, and of increasing Arab activity from the north towards the southern border.

At the same time, the air was filled with reports of two Egyptian columns on the move from the south towards Gaza and Beer Sheva, and of increasing Arab activity from the north towards the southern border.

ACRE CAPTURED

The High Commissioner's departure from Palestine on Friday was according to plan - as reported on the page of Government House at 4 o'clock in the morning, marking a full Communist victory. The news was a source of triumph, consisting of 30 men of the Highland Light Infantry, the last British troops to leave Jerusalem.

JEWS TAKE OVER SECURITY ZONES

The battle for Jerusalem, which began when the British forces withdrew on Friday morning, continued all day Friday and yesterday. The cracks of small-arms fire and explosions of mortar shells were still being heard in the early hours of this morning as the battle raged on.

Repeated efforts on Friday evening and again on Saturday by the U.S. Truce Commission to bring about a "cease fire" were brought to naught when the Arab representatives refused to agree with the modified terms. The operation was abandoned on Saturday evening.

In other parts of the city fighting raged up down over the area between the Arab and Jewish forces. The Arab forces were reported to have captured the frontier of the city and to have surrounded the Jewish village of Kfar Etzion.

Yesterday afternoon eight o'clock started Jewish troops of the 101st Brigade, under the command of Major General Yehoshua Dismukes, to move from the Old City to the Old City.

The Order said: "The withdrawal of the British forces from the Old City of Jerusalem is a necessary step in the process of the establishment of the Jewish State. The British forces will be withdrawn from the Old City of Jerusalem by the end of the day."

According to the Order, the British forces will be withdrawn from the Old City of Jerusalem by the end of the day. The Order said: "The withdrawal of the British forces from the Old City of Jerusalem is a necessary step in the process of the establishment of the Jewish State. The British forces will be withdrawn from the Old City of Jerusalem by the end of the day."

The Palestine Post

The Palestine Post is a daily newspaper published in Jerusalem, Israel. It is one of the oldest newspapers in the country.

Egyptian Air Force Spillfires Bomb Tel Aviv; One Shot Down

Kel Israel, the Tel Aviv broadcast station, reported at 5 o'clock yesterday afternoon that Tel Aviv had been bombed three times by the Egyptian Air Force. The bombs were dropped from a height of 8000 feet. Two dropped bombs, which the others struck the city. Little damage was caused. In the second attack two cars were hit and the third one was damaged. The third raid was launched shortly before midnight. The plane was driven off with no casualties.

The Egyptian Air Force is reported to have been active in the area of the Gaza Strip. The Egyptian Air Force is reported to have been active in the area of the Gaza Strip.

2 Columns Cross Southern Border

By WALTER COLLINS, U.S. Correspondent. Cairo, Saturday. A column of Egyptian troops, consisting of infantry and artillery, crossed the Egyptian border, reported by the Egyptian press, to the Gaza Strip.

A Good Thing

CAIRO, Saturday (UPI). - The Egyptian press today reported that the Egyptian Air Force had shot down a Jewish plane. The Egyptian press today reported that the Egyptian Air Force had shot down a Jewish plane.

EMERGENCY

A state of emergency in the Jerusalem area was declared today by the British High Commissioner. The British High Commissioner declared a state of emergency in the Jerusalem area.

War Office Says Legion Had Left

LONDON, Saturday. - The War Office today said that the British Legion had left the Gaza Strip. The War Office today said that the British Legion had left the Gaza Strip.

EGYPTIAN INVASION BEFORE U.N. SECURITY COUNCIL

CAIRO, Saturday. - The Egyptian Government today announced that it would bring the matter of the invasion of the Gaza Strip before the United Nations Security Council. The Egyptian Government today announced that it would bring the matter of the invasion of the Gaza Strip before the United Nations Security Council.

U.S. RECOGNIZES JEWISH STATE

WASHINGTON, Saturday. - The United States today announced that it would recognize the Jewish State. The United States today announced that it would recognize the Jewish State.

The United States today announced that it would recognize the Jewish State. The United States today announced that it would recognize the Jewish State.

Proclamation by Head Of Government

The proclamation of the Jewish State was signed by David Ben-Gurion, the first Prime Minister of Israel. The proclamation of the Jewish State was signed by David Ben-Gurion, the first Prime Minister of Israel.

Special Assembly Adjourns

The Special Assembly of the United Nations adjourned today after a session on the Palestine problem. The Special Assembly of the United Nations adjourned today after a session on the Palestine problem.

2 Villages Taken In Road Battle

The Jewish Army today captured two Arab villages in a road battle. The Jewish Army today captured two Arab villages in a road battle.

Sir Alan Sails From Palestine

Sir Alan Cunningham, the British High Commissioner for Palestine, sailed from Jerusalem today. Sir Alan Cunningham, the British High Commissioner for Palestine, sailed from Jerusalem today.

CHROMYO TO BE REPLACED

The High Commissioner's departure from Palestine on Friday was according to plan - as reported on the page of Government House at 4 o'clock in the morning, marking a full Communist victory. The news was a source of triumph, consisting of 30 men of the Highland Light Infantry, the last British troops to leave Jerusalem.

U.S. RECOGNIZES JEWISH STATE

WASHINGTON, Saturday. - The United States today announced that it would recognize the Jewish State. The United States today announced that it would recognize the Jewish State.

The United States today announced that it would recognize the Jewish State. The United States today announced that it would recognize the Jewish State.

Proclamation by Head Of Government

The proclamation of the Jewish State was signed by David Ben-Gurion, the first Prime Minister of Israel. The proclamation of the Jewish State was signed by David Ben-Gurion, the first Prime Minister of Israel.

Special Assembly Adjourns

The Special Assembly of the United Nations adjourned today after a session on the Palestine problem. The Special Assembly of the United Nations adjourned today after a session on the Palestine problem.

2 Villages Taken In Road Battle

The Jewish Army today captured two Arab villages in a road battle. The Jewish Army today captured two Arab villages in a road battle.

Sir Alan Sails From Palestine

Sir Alan Cunningham, the British High Commissioner for Palestine, sailed from Jerusalem today. Sir Alan Cunningham, the British High Commissioner for Palestine, sailed from Jerusalem today.

CHROMYO TO BE REPLACED

The High Commissioner's departure from Palestine on Friday was according to plan - as reported on the page of Government House at 4 o'clock in the morning, marking a full Communist victory. The news was a source of triumph, consisting of 30 men of the Highland Light Infantry, the last British troops to leave Jerusalem.

מליון היסטורי של היסטוריה, קודמו של היסטוריה

הדין בשאלה האם זכאית היתה העובדת לפיצויי פיטורים מכוח סעיף 11(א) סיפא לחוק פיצויי פיטורים. אולם, מאחר ובית הדין האזורי הקדיש את עיקר פסק דינו לסוגיה זו, אתייחס בקצרה אף לנושא זה.

א. בית הדין האזורי מתחיל את פסק דינו במלים "הככל העובד עתונאי?" התשובה לשאלה, המשתמעת מפסק הדין, היא כי לגבי עתונאי קיימות אמות מידה מיוחדות אותן יש לבחון שעה שדנים בזכויותיו מכוח חוקי העבודה, ולענייננו, הזכות לפיצויי פיטורים. בית הדין האזורי כורך שאלה זו בשאלת חופש הביטוי, חופש העיתונות וחירות הפרט.

לנו נראה כי לענין הזכאות לפיצויי פיטורים דינו של עתונאי כדינו של כל עובד אחר, שעה שברור שהשאלה אם התקיימו נסיבות ביחסי עבודה שבהם אין לדרוש מעובד כי ימשיך בעבודתו תלויה במקצוע, בסוג העבודה ובמעמדו של העובד במקום עבודתו, כשם שלמושג "משמעת" משמעות אחרת עת מדובר במי שהוא חבר בהנהלת המפעל מזו אשר לאותו מושג עת מדובר בכל עובד אחר במפעל (דב"ע לה/17-3; לה/20-3, רוזנצוויג – טקס כץ בע"מ פד"ע ו', 393) כך גם לענין הנסיבות ביחסי העבודה המצדיקות התפטרות. בכל מקצוע וסוג עבודה יש לבחון את הנסיבות ביחסי עבודה לגופן, טרם יוחלט, על פי אמת מידה אובייקטיבית, אם יש באותן נסיבות כדי להגיע למסקנה שאין לדרוש מעובד שימשיך עבודתו בהן.

על ה"נסיבות ביחסי העבודה" המתייחסות לעובד שהתפטר מטעמים שבאידיאולוגיה אמר בית דין זה:

השקפתו של אדם בענייני מדינה, חברה, דת או כלכלה וכדומה, אין לראותה כנסיבות ... שביחסי עבודה לצורך סעיף 11(א) לחוק, כשהביטוי "יחסי עבודה" מתפרש שם כמתקרב, במשמעותו, לביטוי "תנאי עבודה" (דין מס' לג/12-3).

אך שונה המצב כאשר מתקבל העובד לעבודתו, והעובד מסכים לעבוד, דווקא בשל היותו בעל השקפה דתית, פוליטית, או מדינית מסוימת, וההזדהות הרעיונית המסוימת מהווה את אחד התנאים המוקדמים, אם לא העיקרי שבהם, ליצירת יחסי עובד-מעביד. במקרים כגון אלה, ההשתייכות הפוליטית וההזדהות הם חלק מהכישורים הפועלים הודית (דב"ע לד/54-3, שמלי ואח' – המפלגה הקומוניסטית הישראלית פד"ע ו' 42, 44-45 – וראה א' רובינשטיין, "על העסקן השכיר החלוק על דרכה של המפלגה", הפרקליט ל' 355).

ייתכן כי זה המקרה בענייננו, אולם לאור המסקנה אליה הגענו בענין זכאותה של העובדת לפיצויי פיטורים מכוח התחייבות העתון, אין צורך מלהשיב לשאלה בהליך זה.

ב. שואל בית הדין האזורי:

השאלה היא אם, כאשר המו"ל אינו מפטר את העורך והעתונאים וממשיך להעסיקם, לגיטימי הדבר, שהוא יתערב בעבודתם ויכתוב להם, או אף ייעץ להם, באיזו רוח לכתוב, ובאם הדבר לגיטימי, באיזו מידה

בשכר כאמור איננה מתיישבת עם סיומם הברזומנית של יחסי עובד ומעביד. (בג"צ 34/88 שריירמן נ' בית הדין הארצי לעבודה פ"ד מג(2) 55, 59-60).

(התדיינות קודמת בעניינה של הגב' שריירמן ראה דב"ע מו/89-3 פד"ע יז 387, בג"צ 585/86; פ"ד מא(2) 393).

ה. הזכות ל"שבתון" הנהוגה בעתון, והשונה אף מזאת הנהוגה בעתונים אחרים, היא לכל הדעות "זכות נילורית", ובתור שכזאת אינה ניתנת לפדיון; אם ניתן לפטר עובד סמוך ליציאתו לשבתון מבלי שיזכה לפדיונו (דב"ע מו/89-3 ובג"צ 34/88 הנ"ל) הרי שלבטח הזכות אינה ניתנת לפדיון שעה שהעובד מתפטר מעבודתו. מכאן גם התשובה לטענת העובדת כי העתון מגוע מלטעון שאין היא זכאית לפדיון השבתון.

ענייננו שונה מזה שנדון בבג"צ 886/79 בניאל נ' בית הדין הארצי לעבודה לה(2) 693, מאחר ושם "הגורם הממונה עליו בחברה... כפה (ההדגשה במקור) עליו שלא לנצל את זכותו לחופשת שבתון" (וראה בעניין זה דב"ע מו/89-3 הנ"ל בעמ' 256).

ו. דינה של התביעה בענין זה להידחות מטעם נוסף והוא כי העובדת והעתונאים שהעידו מטעמה התייחסו לאותה "זכות" כאל חופשה נוספת (סעיף 8 לתצהיר שלום וייס, סעיף 16 לתצהיר דוד לנדאו, סעיף 26 לתצהיר איליין רות פלטר, סעיף 18 לתצהיר מנחם שלו, סעיף 5 לתצהיר מיכל סלע, סעיף 1(24) לתצהיר יורם קסל, סעיף 6 לתצהיר ארי רט, סעיף 106 לסיכומי העובדת בערכאה דלמטה וסעיף 106(ד) לטיעוני העובדת בערעור). זאת היתה גם גישתו של העתון (עדות יו"ר מועצת המנהלים לוי (פ' 114 ש' 7) ועל דברים אלה מסתמכת העובדת בטיעוניה).

אם ב"פדיון חופשה" עסקינן, הרי שמדובר בפדיון של "חופשה שאינה מכח החוק", שלגביה חלה חובת פדיון מכוח סעיף 13 לחוק חופשה שנתית, התשי"א-1951. לגבי חופשה חודית, הרי שהכלל הוא שהיא לא תזכה בפדיון, אלא אם הותנה על כך מראש, ולעיתים אף כנסיבות הפרישה. (דב"ע לו/14-3 חגי – פרייגן בע"מ פד"ע ז' 439, 444; דב"ע לו/31-2 הודיה מושב עובדים – שרעבי פד"ע יב' 391, 406). בענייננו, העובדת לא טענה ולא הוכח כי הוסכם מראש על תשלום פדיון החופשה הנו; והיא לא פוטרה, אלא התפטרה.

הוצאות בערכאה קמא

12. ערעור שכנגד ניתן להגיש אך ורק בעניינים בהם הוגש הערעור (ע"א 509/83 דוד דוד נ' סאלם יאסין פ"ד מא (4) 651; דב"ע נא/50-3 נדיר בע"מ – יגאל חננאל פד"ע כג 378).

משכך הדברים אין מקום להתייחס לערעור שכנגד בענין גובה ההוצאות בענין שנפסקו בערכאה קמא מהטעם שענין ההוצאות לא היה נושא לערעור.

זכאות לפיצויי פיטורים מכוח החוק

13. למעלה מהצריך לענייננו אוסיף: האמור עד כה מיתר את

(ראה דב"ע מו/4-13 מדינת ישראל – הסדרות עובדי המדינה, פד"ע יז 181; בג"צ 190/86 הסדרות עובדי המדינה – בית הדין הארצי לעבודה פ"ד מ (3) 318; דב"ע מט/3-70. חריו – מדינת ישראל, מנהל מקרקעי ישראל, פד"ע כא 208) (דב"ע נב/4-17 מדינת ישראל – הסדרות הכללית פד"ע כו 97, 87).

זאת אף זאת. בארצנו ידוע לכל כי בשני העתונים הנפוצים, יו"ר מועצת המנהלים של העתון הוא "העורך הראשי" כאחד, ו"העורך האחראי" באחר, ובעתון הבוקר הנפוץ, שימש שנים רבות, ועד לפטירתו, הבעלים כ"עורך הראשי". האם יש לראות בעובדה זו פגיעה כלשהי בחופש העיתונות?

★ ★ ★

ד. אין באמור בכדי לפגוע כהוא זה בחשיבות שהמערכת המשפטית כולה ובית דין זה מייחסים לחופש העיתונות ולחופש הביטוי; בית דין זה, האמון על שמירתם של חופש ההתארגנות באירגוני עובדים ומעבידים, חופש השביתה וחופש העיסוק, אמון, במידה שווה, על שמירתן וכיבודן של זכויות יסוד אחרות.

על חובתו של כלי תקשורת ממלכתי לשדר מגוון דעות והשקפות, עמד בית המשפט העליון לא פעם (ראה, למשל: בג"צ 243/82 זכרונני ג' הועד המנהל של רשות השידור פ"ד לז(1) 754; בג"צ 1/81 שירן ג' רשות השידור פ"ד לה(3) 365; בג"צ 399/85 כהנא ג' רשות השידור פ"ד מא(3) 255; ולאחרונה; בג"צ 3472/92 ברנד ג' שר התקשורת פ"ד מז(3) 143).

וכך נפסק:

משום חשיבותה של הסוגיה האמורה ראוי לחזור ולהפנות את תשומת הלב לדברים, כפי שנאמרו בנושא זה בפסקי הדין המנחים דלהלן: כבג"צ 243/62 אולפני הסרטה בישראל בע"מ ג' גרי פ"ד טז 2407 בעמ' 2415, קובע כבוד השופט לנדוי (כתאורי אז) לאמור: כוונתי לזכות האזרח להפיץ ולקבל ידיעות על המתרחש מסביבו, בתוך גבולות המדינה בה הוא חי, ומתוצאה לה. זכות זו קשורה קשר אמיץ עם הזכות לחופש הביטוי, ומשום כך שייכת גם היא לאותן זכויות יסוד "שאינן כתובות על ספר", אלא הן נובעות במישרין מאופיה של מדינתנו כמדינה דמוקרטית השותרת חופש... כדי שהאזרח יוכל ליהנות מחירותו להחליף דעות, דרושה לו גם החירות להחליף ידיעות ולגשת ללא מעצור למקורות האינפורמציה שברצון אזרחים אחרים לספק לו, כל עוד אין בכך נזק לאינטרסים חיוניים אחרים של המדינה או של הפרט. רק בדרך זו הוא יכול ליצור לעצמו דעה עצמאית ככל האפשר על אותן שאלות העומדות ברזמו של עולם החברה והמדינה, שההכרעה עליהן נתונה בסופו של דבר בידי, בתוקף זכותו לבחור את מוסדות המדינה.

ובהמשך, בעמ' 2416:

שלטון הנוטל לעצמו את הרשות לקבוע מה טוב לאזרח לדעת, סופו שהוא קובע מה טוב לאזרח לחשוב; ואין סתירה גדולה מזו לדמוקרטיה אמיתית, שאינה "מודרכת" מלמעלה.

הוא רשאי להתערב. האם גם התערבות יומיומית בעבודת העיתונאים נכללת בחופש הביטוי של המו"ל ובפרורגטיבה הניהולית שלו. לכאורה התערבות כזו היא לגיטימית וזו אף היתה הגישה המסורתית. זו הדעה השלטת עד היום בארצות הברית ובאנגליה, אם כי מתחילות להישמע דעות שונות עליהן נעמוד.

על הגישה המכירה בהתערבות אומר בית הדין האזורי (בעמ' 30 לפסק הדין):

גישה זו נראית לנו אנכרוניסטית כיום כשחופש העיתונות קיבל מעמד איתן בחברתנו הדמוקרטית.

לנו נראה כי היה זה מרחיק לכת ביותר להתייחס לגישה הקיימת בשתי מדינות אשר חופש העיתונות הוא יסוד מוצק במשטן ובמשפטן, והמוגן בארצות הברית על ידי התיקון הראשון לחוקה, כבעלת גישה "אנכרוניסטית". מותר, כמובן, לחלוק על המקובל בארצות אחרות, כשם שמוותר לחלוק על הנפסק בארץ, אך מן הראוי, שלא "לחלק ציונים" לגישה שאינה נראית לנו.

★ ★ ★

ג. מוסיף בית הדין האזורי וכותב:

נראה לנו, בבחננו את האיוון הראוי, כי למו"ל של עתון הזכות המוגנת על ידי חופש הביטוי שלו לבחור לו עורך ועיתונאים כרוחו. הוא הדין באשר לפיטוריהם. זכותו היא לפטרם אם צורת הכתיבה שלהם, הסגנון, מידת הביקורת שלהם על רשויות השלטון וצורת הביקורת, הדיעות הפוליטיות שלהם וחוסר האיוון שלהם, או אם האיוון הגוטה את הכף לצד הנוגד את דעתו, אינם לרוחו. אך מרגע שהמו"ל גמר אומר שלא לפטר את העורך, אין הוא עוד תופשי להתערב בעבודתו של זה האחרון ללא הגבלה. ברי כי הוא רשאי להנתנו בקווים כלליים. הוא רשאי לבקש ממנו לדאוג לכך, שהכתבות תהיינה מאוזנות יותר, ומובן שהוא רשאי לפטרו אם דרך כתיבתו אינה נראית לו. אין לאפשר לו לשלול או להגביל שלא כדרך את חופש העיתונות של העורך על ידי התערבות יומיומית בצורת הכתיבה והערות על דעות המובעות על ידי העורך העיתונאים.

זכות הקניין וחופש הקניין, המעוגנים כיום בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, מאפשרים לבעלים לנהל את עסקם כרצונם, כל עוד אינם פוגעים בחוק או ב"זכות יסוד" מוגנת.

17. זיקתו של מעביד למפעלו, בין אם היא מכוונת בעלות ובין אם היא על פי זכות החזקה ותיפועול, היא זיקה קניינית, המוכרת כזכות יסוד (ע"א 377/79 פייצר ג' הועדה המקומית לתכנון ולבניה רמת גן פ"ד לה (3) 645, בעמ' 656; סעיף 3 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו; א' ברק: פרשנות במשפט, כרך ב' בע' 467). במסגרת זו מוסמך המעביד לבחור, ככפוף להוראות החוק, את המבנה המשפטי של מפעלו אשר יוקם, ואת דרך ניהול המפעל. כמו כן, רשאי מעביד לבצע את המטלות המוטלות עליו, באמצעות עובדיו, בהעסקת קבלנים, באמצעות העסקת "עובדי קבלן" או באמצעות עובדים המושאלים לו על ידי מעביד אחר

THE PALESTINE POST

INCORPORATING The Palestine Bulletin

Weather Report	
Meteorological Station Jerusalem	
(Situated 757 m. above sea level)	
Thur., Dec. 1, 8 a.m.	
Temperature	5.5
Prev. Maximum	15.7
24 hrs. Min.	2.4
Atmos. Press.	100.2
Wind Direction	N. W.

No. 2292

JERUSALEM, FRIDAY, DECEMBER 2, 1932.

(Kislev 3 — Sheban 3.)

Price: 10 Mils.

"שידור מידע מהימן, הוגן ומאוזן", ובסע' 47 (א) נקבע כי "בעל זכיון יבטיח כי בשידור בעינינו היום שלתוכנו יש משמעות ציבורית, יהיה ביטוי נאות לדעות שונות הרווחות בציבור."

זאת אף זאת: "הקול היוצא מתיבת הטלויזיה נשמע מסוף העולם ועד סופו, ולית אתר דפנו מיניהו" (השופט (כתוארו אז) אלון בע"א 7/79 הוצאת ספרים "החיים" נ' רשות השידור פ"ד לה(2) 365) ובמקום אחר: "בעידן המודרני ניתן להחליף דעות, לשכנע ולהשתכנע, רק אם אמצעי התקשורת ההמוניים... שמוצא פיהם ומראה פניהם מרתקים קהל המונים, והשפעתם על דעתם ועל טעמם מי ישורנה" (מ"מ הנשיא ח. כהן בע"ח 7/79 הנ"ל, שם, בע' 268).

מכאן המסקנה כי "רשות השידור חייבת להבטיח חופש הדיבור של זולתה" (בג"צ 399/85 הנ"ל, בע' 263) וכי "זכותו של הכלל היא, כי תישמר חירות הביטוי בכלי התקשורת — הרדיו והטלויזיה — וכי כלים אלה יופעלו בדרך ובאופן שיש בהם כדי לקיים חרות זו הלכה למעשה" (השופט שמגר [כתוארו אז] בבג"צ 1/81 הנ"ל, בע' 378).

***

1. השאלה הניצבת לפנינו היא, האם כללים אלה חלים אף בכלי תקשורת פרטי. מקובלת עלינו הדעה כי לחוקי יסוד ולזכויות יסוד, השפעה עקיפה על המשפט הפרטי (השווה דב"ע נג/17-3 טועמה — טכנו גומי ליצסיצקי בע"מ פד"ע כה 227, 239). האם חייב כל כלי תקשורת פרטי, שקיבל רשיון להופעתו לפי פקודת העתונות לפרסם כל מאמר, או מכתב למערכת? האם חייב ביטאון ארגון העובדים הגדול במדינה לפרסם מאמרים נגד כלליותה של ההסתדרות? האם חייב עתון מפלגתי לפרסם מאמרים הנוגדים את דעת המפלגה? האם חייב עתון השייך למפלגה דתית לפרסם מאמר נגד "כפייה דתית" או כתבה המצדדת בנישואין אזרחיים? האם חייב ביטאון המתנחלים לפרסם מאמר המצדד בפיגועי יישובים מ"השטחים"?

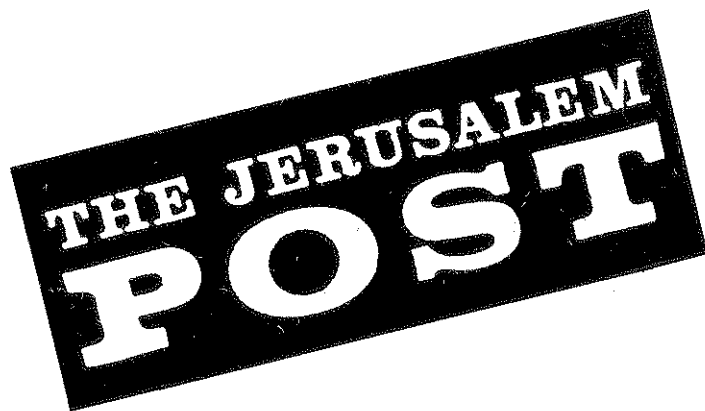
"חופש הביטוי" אינו מרחיק לכת עד כדי כך.

***

2. ומכאן לענייננו. החייב עתון, שנרכש על ידי בעלים פרטי, ליתן כמה למגוון הדעות בחברה הישראלית, או שמה מותר לו לכוון את כתיבתו ומאמריו להשקפה המקובלת עליו?

בבג"צ 73/53, 87 חברת "קול העם" בע"מ נ' שר הפנים, פ"ד ז' 871, בעמ' 876, קובע כבוד השופט אגרנט (כתוארו אז) לאמור: העקרון של חופש הביטוי הוא עקרון הקשור קשר אמיץ עם התהליך הדמוקרטי... במדינה של משטר דמוקרטי — הוא משטר "רצון העם" — רואים את "המושלים" כמורשים וכנציגים של העם שבחרם, אשר על כן רשאי הוא בכל עת להעביר את מעשיהם המדיניים תחת שבטו, אם כדי לגרום לתיקונם של מעשים אלה ולעשיית סידורים חדשים במדינה, ואם כדי להביא לפיטורם המידי של ה"מושלים" או להחלפתם באחרים כבוא מועד הבחירות. תפיסה פשוטה זו של המשטר הדמוקרטי מביאה בהכרח, אפוא, להטלת העקרון של חופש הביטוי בכל מדינה המושתתת על משטר כנ"ל...

הדברים הנוקבים והמאלפים הנ"ל היו לאבן פינה בשיטתנו המשפטית, והעקרונות הגולמים בהם מקובלים על הכול, עד שאין עוד להרהר אחריהם. (בג"צ 243/82 זכרוני נ' הוועד המנהל של רשות השידור פ"ד לו (1) 757, 765)

***

ה. דברים אלה, ורבים אחרים, נאמרו כלפי "חופש הדיבור" ומגבלותיו ברשות השידור, ולא בכדי. חוק רשות השידור, התשכ"ה-1965 קובע מפורשות (בסע' 4) כי "הרשות תבטיח כי בשידורים יינתן מקום לביטוי מתאים של השקפות ודעות שונות הרווחות בציבור ותשודר אינפורמציה מהימנה"; בחוק הרשת השנייה טלויזיה ורדיו, התשי"ן-1990 נקבע (בסע' 5), בין יתר תפקידיה של הרשות,

גם אינטרס ציבורי, שהרי שניים היבטיו של האינטרס הציבורי האמור: (1) זכותם של האזרחים והאינטרס שיש להם לשמוע את דעת הזולת; (2) האינטרס הציבורי להגן על חופש הביטוי ובכך להגן על המשטר הדמוקרטי. (שם).

ובמקום אחר: "מטבעו של האדם, שהוא מגשים עצמו על ידי מתן ביטוי לעצמו" (בג"צ 399/85 הנ"ל, בע' 273).

האם פירוש הדבר שעתון חייב לפרסם כל מכתב למערכת הנשלח אליו? האם עתון הבוחר שלא לפרסם מכתבים שהתקבלו אצלו בין מהטעם שהכתוב בהם נוגד את דעתו, או שלשון הכתוב בוטה ופוגעת או שנראה לו שכוחם הוא תמהוני פוגעים בחופש הביטוי? האם מו"ל המסרב לפרסם ספר כל שהוא פוגע בחופש הביטוי?

★ ★ ★

ט. ענייננו דורש אף התייחסות לעובדה שמדובר ביחסי עובד-מעביד. על זיקה זו, של עובד מדינה, תוך כדי התנגשות עם חופש הביטוי שלו (בעיתונים שאינם שייכים למדינה), אמר בית המשפט העליון:

הזיקה שבין עובד למעביד יוצרת מערכת יחסים ייחודית ורבת פנים, הבנויה על החובה לכצע את העיסוק עבור המעביד אשר אותו נטל על עצמו העובד, להתמיד בו בהתאם לחובות השירות ולקיימו תוך נאמנות למעביד, כל עוד ההעסקה נמשכת. יתרה מזאת, לעתים נדרשת שמירה על הגבלות מסוימות אפילו אחרי תום ההעסקה, אך גושא זה אין עניינו לכאן. לצד מערכת היחסים בין העובד למעביד מוסף העובד לקיים את הזכויות והחובות של כל אזרח. הגושא שלפנינו מעורר את השאלה, מה ההשלכות ההדדיות, זה על זה, של שני המישורים, היינו זה הנוצר עקב ההעסקה וזה הנובע ממעמדו של העובד כנושא בזכויות ובחובות בחברה חופשית (עש"מ 5/86 הנ"ל, בע' 238).

דברים אלה יפים גם למי שאינו עובד בשירות הציבור.

★ ★ ★

י. חופש הביטוי אינו זכות יסוד מוחלטת, אלא יחסית, ככל זכות יסוד. זה גם הטעם שבית המשפט, עם כל רצונו ליתן נפקות מלאה לחופש זה, מאזן אותו, עם עקרונות יסוד אחרים של שיטתנו, ומאחר ואינו מעוגן ב"חוק יסוד", "כל חוק המגביל את חופש הביטוי תופס מבחינה חוקתית" (בג"צ 399/85 הנ"ל, בע' 283), וכן יש להתחשב בעקרונות יסוד אחרים.

חופש הביטוי אינו העקרון היחיד שבו יש להתחשב, שכן בחברה דמוקרטית יש להתחשב בעקרונות יסוד אחרים, כגון כבוד האדם, זכות הקניין, טוהר השיפוט ושלומו הציבור. מקום שעקרונות יסוד אלה מתנגשים, יש לאזן ביניהם. האזון נעשה, בראש ובראשונה, על ידי המחוקק עצמו. בית המשפט צריך, כמובן, לפרש את דבר המחוקק, ובכך תרומתו שלו למלאכת האזון. לעתים אין המחוקק נוקט כל עמדה בשאלת האזון, והוא נעשה כולו על ידי בית המשפט. כאשר השופט מבצע את מלאכת האזון, הוא נתקל לא פעם בעקרונות סותרים שיש להכריע ביניהם (שם, שם).

רשאי וזכאי בעלים של עתון, גוף ציבורי או חברה פרטית, לכוון את עתונו לנתיבים הרצויים לו, ולמנוע פירסומים נוגדים. רשאי בעלים של עתון לקבוע את הקו הפוליטי, הכלכלי והתרבותי של עתונו, ואינו חייב לפרסם בעתונו דעות נוגדות. רשאי בעלים של עתון, ישירות או באמצעות מי שמונה לכך, להטיל על עתונאי המועסק אצלו, לכתוב כתבה על נושא הנראה לו חשוב, והוא יכול להנחותו בקווים כלליים של הרצוי. אין עתונאי בתחום בו הוא כותב, רשאי לסרב לכתוב אותה כתבה. עורך דין שכיר אינו יכול לקבוע באיזה לקוח יטפל ובאיזה ימאן לטפל, כשם שרואה חשבון שכיר אינו רשאי להחליט לאיזה מלקוחות המשרד יתן שירותיו. כל זאת, לגבי כל מקצוע או עיסוק, כל עוד אין ההוראות שהמועסק מקבל נוגדת את החוק, כלל אתיקה או את המצפון (השווה לסעיף 318 לחוק העונשין, התש"ז-1977, הקובע כי "אין לחייב רופא נשים להפסיק הריגה של אשה אם הדבר הוא בניגוד למצפון או לשיקול דעתו הרפואי").

עתון, יהא נפרץ כאשר יהא, אינו חייב ליתן "ביטוי מתאים של השקפות שונות הרווחות בציבור" כשם שרשות השידור חייבת לעשות מכוח חוק. רצוי וראוי כי יעשה כן, אך זכותו גם שלא לעשות כן.

ציבור הקוראים שמכספם הוא ניזון, יחליט אם להמשיך ולקנות אותו עתון, שהוא חד צדדי בדיווחיו והשקפותיו. אם יפחת מספר הקוראים, יחדלו מפרסמים מלפרסם בו, והוא לא יוכל להמשיך ולהתקיים. בשוק העתונות החופשי — אלה הם השיקולים שצריכים להנחות את הבעלים.

אין בסירוב העתון לפרסם מאמר זה או אחר של עובד פגיעה בחופש הדיבור של העתונאי. עתונאי שעורכו סרב לפרסם את פרי עטו, רשאי למצוא לו במה אחרת, או להקימה, וכל עוד הכתוב, אף אם הוא מהווה "ביטוי חריג", אינו פוגע בשלום הציבור, הסדר הציבורי או אשיות הדמוקרטיה (בג"צ 399/85 הנ"ל, בע' 288). באיזה נסיבות ובאיזה תנאים יראו התפטרות של עתונאי, שסרבו לפרסם כתבתו, כנסיבות המצדיקות התפטרות שפיצויי פיטורים לצידה תלויה בנסיבותיו של כל מקרה, זאת בדומה לעורך הדין ורואה החשבון השכירים שהוטל עליהם לטפל בלקוח שאינו לרוחם או שהוציאו מטיפולם לקוח בו טיפלו.

★ ★ ★

ח. ערים אנו לכך כי:

לא רק הדובר הוא בגדר מי שמפעיל חירותו ונהנה מן הזכות המוקנית לאדם בחברה חופשית. קהל השומעים או הקוראים בכוח זכאי לשמיעתם ולקריאתם של דברי הזולת, וצמצום ההאזנה והעיון בדברי אחרים הוא לא רק פגיעה בזכותו של הכותב או הדובר אלא לא פחות מכך גם בזכויותיהם של אלה, אשר אליהם מופנים דבריו (עש"מ 5/86 ספירו נ' נציבות שירות המדינה פ"ד (4) 227, 240).

וכן:

הבטחת חופש הביטוי אינה רק אינטרס של הפרט אלא פחות מכך

זכאית לפיצויי פיטורים (מוגדלים) כתוצאה מהתחייבות חוזית של העתון, לא נכריע בשאלה אם בענייננו הגיעו הדברים עד כדי זכאות לפיצויי פיטורים מכח חוק, הגם שחלק מחברי המותב בדעה כי אילולא היתה התחייבות חוזית של העתון לפיצוי פיטורים למשיבה, היה ענינה נופל במסגרת סעי' 11(א) סיפא לחוק פיצויי פיטורים.

14. סוף דבר

ערעור העתון נדחה ככל שהוא נוגע לחיוב בפיצויי פיטורים, ומתקבל ככל שהוא נוגע לפדיון השבתון. ערעור העובדת נדחה ככל שהוא נוגע להכללת "משכורת 13" בפיצויי פיטורים ומתקבל ככל שהוא נוגע להפחתת הסכומים שקיבלה מקרן "מקפת" מסך הפיצויים המגיעים לה.

העתון ישלם הוצאות העובדת בערעור בסך 3,000 ש"ח בצירוף מע"מ.

ניתן היום 17.10.1994 בפני עו"ד ארנון והעד המאשר

הנשיא, סגן הנשיא, שופט

נציג עובדים, נציג מעבידים

בענייננו — יש ליתן את הדעת לזכות הקניין, המעוגנת בחוק יסוד; כבוד האדם וחירותו. מקום בו חופש הביטוי נשמר, אך לא דווקא בכלי תקשורת פרטי זה או אחר, וכל אדם, לרבות העתונאי, יכול לכתוב כמעט כעולה על רוחו במגוון של פירסומים, יש ליתן משקל נכבד לזכות הקניין, ולענייננו — לזכותו של בעלים (פרטי) של כלי תקשורת להחליט איזה חומר להדפיס ואיזה לדחות, בין כתבות "מוזמנות", ובין כאלה המוגשות לו על ידי העתונאים המועסקים בעתון.

***

יא. מול זכותו של הבעלים לנווט את קו עתונו, עומדת זכותו של העתונאי שלא להיות מחויב לכתוב דברים הנוגדים את דעתו ואת מצפונו. במקרים מתאימים — עומדת לו הזכות שלא להמשיך ולעבוד בעתון ש"הפך עורו" בצורה קיצונית. עתונאי בעתון מפלגתי, שנרכש על ידי בעלים פרטי שהשקפתו שונה קיצונית מזאת של המפלגה אליה השתייך העתון, נקלע ל"נסיכות שבהן אין לדרוש מעובד כי ימשיך בעבודתו". כך גם עתונאי בעתון שאינו מפלגתי שנרכש על ידי מפלגה או תנועה פוליטית. במקרים קיצוניים אלה קמה לעתונאי עילה, מכח סעי' 11(א) סיפא לחוק פיצויי פיטורים, להתפטר בגין מפוטר, ולקבל פיצויי פיטורים בשיעור שנקבע בחוק. כפי שנאמר בתחילתה של פסקה זו — נוכח העובדה שהעובדת